

УДК [35.076: 342.5]: 351.746:(477)=161.2

DOI 10.37749/2308-9636-2020-10(214)-1

С. Г. Гордієнко,

доктор юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри національної безпеки

навчально-наукового інституту права ім. князя Володимира Великого МАУП

ПОВНОВАЖЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ТА НАПРЯМИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

У роботі розглядаються та систематизуються повноваження Верховної Ради України, Президента України, Ради національної безпеки України, Кабінету Міністрів України, місцевих органів влади та органів правосуддя в умовах сучасності та здійснюється спроба їх удосконалення шляхом систематизації норм законодавства у політичній, воєнній, економічній сферах та сфері правосуддя.

Визначається, що безпеку держави у сучасних умовах розвитку українського суспільства забезпечує не лише Служба безпеки України, як то зазначено в законодавстві, а й інші органи влади та управління, від яких вона напряму залежить: Верховна Рада, Президент, РНБО та суди України, Міністерство Оборони, Міністерство внутрішніх справ, Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України; Міністерство енергетики та захисту довкілля України; Міністерство закордонних справ України; Міністерство фінансів України; Міністерство юстиції України; Державна податкова служба України; Державна служба України з етнополітики та свободи совісті; Державна митна служба України; Державна служба геології та надр України; Державна служба України з надзвичайних ситуацій; Державна служба фінансового моніторингу України; Державна служба експортного контролю України; Державна фіскальна служба України та практично всі інші державні інституції.

Однак їх діяльності у даному напрямі властиві свої специфічні ознаки, які потрібно виокремити та закріпити в нормах права.

Ключові слова: повноваження, Верховна Рада України, Президент України, Рада національної безпеки України, Кабінет Міністрів України, місцеві органи влади та органи правосуддя, Конституція України, Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України».

Приступаючи до розгляду зазначеного питання, слід ще раз відзначити і повторити, що безпеку держави Україна забезпечує весь апарат влади та управління суспільством.

Аналіз основних конституційних актів свідчить про наступну компетенцію основних органів державної влади та управління України у сфері забезпечення безпеки держави:

1. ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ є єдиним органом законодавчої влади в Україні, яка складається з 450 народних депутатів, що запряглися боронити су-

веренітет і незалежність України, дбати про благо Вітчизни і добробут Українського народу.

До головних повноважень Верховної Ради України належить:

- прийняття законів;
- затвердження Державного бюджету України та внесення змін до нього, контроль за виконанням Державного бюджету України, прийняття рішення щодо звіту про його виконання;
- визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики, реалізації стратегічного курсу держави на набуття повно-

правного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північно-атлантичного договору;

— затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля;

— заслуховування щорічних та позачергових послань Президента України про внутрішнє і зовнішнє становище України;

— оголошення за поданням Президента України стану війни й укладення миру, схвалення рішення Президента України про використання Збройних Сил України та інших військових формувань у разі збройної агресії проти України;

— розгляд і прийняття рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України;

— призначення за поданням Президента України Прем'єр-міністра України, Міністра оборони України, Міністра закордонних справ України, призначення за поданням Прем'єр-міністра України інших членів Кабінету Міністрів України, Голови Антимонопольного комітету України, Голови Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Голови Фонду державного майна України, звільнення зазначених осіб з посад, вирішення питання про відставку Прем'єр-міністра України, членів Кабінету Міністрів України;

— призначення на посаду та звільнення з посади за поданням Президента України Голови Служби безпеки України;

— здійснення контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України відповідно до цієї Конституції та закону;

— затвердження загальної структури, чисельності, визначення функцій Служби безпеки України, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також Міністерства внутрішніх справ України;

— схвалення рішення про надання військової допомоги іншим державам, про направлення підрозділів Збройних Сил України до іншої держави чи про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України;

— надання згоди на призначення на посаду та звільнення з посади Президентом України Генерального прокурора; висловлення недовіри Генеральному прокуророві, що має наслідком його відставку з посади;

— призначення на посади третини складу Конституційного Суду України;

— затвердження протягом двох днів з моменту звернення Президента України указів про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію, про оголошення окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації;

— надання законом згоди на обов'язковість міжнародних договорів України та денонсація міжнародних договорів України;

— здійснення парламентського контролю у межах, визначених цією Конституцією та законом;

— затвердження переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, визначення правових засад вилучення об'єктів права приватної власності;

— розгляд питання про відповідальність Кабінету Міністрів України та прийняття резолюції недовіри Кабінету Міністрів України;

Виключно законами України Верховною Радою визначаються:

— засади використання природних ресурсів, виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу, освоєння космічного простору, організації та експлуатації енергосистем, транспорту і зв'язку;

— правовий режим власності;

— засади зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної діяльності, митної справи;

— організація і діяльність органів виконавчої влади, основи державної служби, організації державної статистики та інформатики;

— територіальний устрій України;

— судоустрій, судочинство, статус суддів;

— засади судової експертизи;

— організація і діяльність прокуратури, нотаріату, органів досудового розслідування, органів і установ виконання покарань;

— порядок виконання судових рішень;

— засади організації та діяльності адвокатури;

— основи національної безпеки, організації Збройних Сил України і забезпечення громадського порядку;

— правовий режим державного кордону;

— правовий режим воєнного і надзвичайного стану, зон надзвичайної екологічної ситуації;

— Державний бюджет України і бюджетна система України;

— система оподаткування, податки і збори;

— засади створення і функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційного ринків;

— статус національної валюти, а також статус іноземних валют на території України;

— порядок утворення і погашення державного внутрішнього і зовнішнього боргу;

— порядок випуску та обігу державних цінних паперів, їх види і типи;

— порядок направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав;

— порядок допуску та умови перебування підрозділів збройних сил інших держав на території України¹;

2. ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ є главою держави і виступає від її імені, є **гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина**, є гарантом реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору.

Президент України:

— забезпечує **державну незалежність, національну безпеку і правонаступництво держави**;

— представляє державу в міжнародних відносинах, **здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави**, веде переговори та укладає міжнародні договори України;

— вносить подання про призначення Верховною Радою України Прем'єр-міністра України;

— вносить до Верховної Ради України подання про призначення Міністра оборони України, Міністра закордонних справ України;

— призначає на посаду та звільняє з посади за згодою Верховної Ради України Генерального прокурора;

— призначає на посади та звільняє з посад половину складу Ради Національного банку України;

— призначає на посади та звільняє з посад половину складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення;

— вносить до Верховної Ради України подання про призначення на посаду та звільнення з посади Голови Служби безпеки України;

— зупиняє дію актів Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності Конституції з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності;

— є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України;

— призначає на посади та звільняє з посад вище командування Збройних Сил України, інших військових формувань;

— здійснює керівництво у сферах національної безпеки та оборони держави;

— очолює Раду національної безпеки і оборони України;

— вносить до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни та приймає рішення про використання Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань;

— приймає рішення про загальну або часткову мобілізацію та введення воєнного стану в Україні або в окремих її міс-

¹ Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141).

цевостях у разі загрози нападу, небезпеки державній незалежності України;

— призначає на посади третину складу Конституційного Суду України;

— має право вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів з наступним поверненням їх на повторний розгляд Верховної Ради України;

— здійснює інші повноваження, визначені Конституцією України;

— видає укази і розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України.

3. РАДА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ є координаційним органом з питань національної безпеки і оборони при Президентові України.

Рада національної безпеки і оборони України координує і контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони.

Головою Ради національної безпеки і оборони України є Президент України¹.

Функціями Ради національної безпеки і оборони України є:

1) внесення пропозицій Президентові України щодо реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики у сфері національної безпеки і оборони;

2) координація та здійснення контролю за діяльністю органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони у мирний час;

3) координація та здійснення контролю за діяльністю органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони в умовах воєнного або надзвичайного стану та при виникненні кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України.

Відповідно до функцій, визначених Конституцією України та цим Законом, Рада національної безпеки і оборони України:

1) розробляє та розглядає на своїх засіданнях питання, які відповідно до Конституції та законів України, Стратегії національної безпеки України, Воєнної доктрини України належать до сфери

національної безпеки і оборони, та подає пропозиції Президентові України, приймає рішення щодо:

— визначення стратегічних національних інтересів України, концептуальних підходів та напрямів забезпечення національної безпеки і оборони у політичній, економічній, соціальній, воєнній, науково-технологічній, екологічній, інформаційній та інших сферах;

— проектів державних програм, доктрин, законів України, указів Президента України, директив Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України, міжнародних договорів, інших нормативних актів та документів з питань національної безпеки і оборони;

— удосконалення системи забезпечення національної безпеки та організації оборони, утворення, реорганізації та ліквідації органів виконавчої влади у цій сфері;

— проекту Закону України про Державний бюджет України та пропозицій до Бюджетної декларації по статтях, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки і оборони України;

— матеріального, фінансового, кадрового, організаційного та іншого забезпечення виконання заходів з питань національної безпеки і оборони;

— заходів політичного, економічного, соціального, воєнного, науково-технологічного, екологічного, інформаційного та іншого характеру відповідно до масштабу потенційних та реальних загроз національним інтересам України;

— питань оголошення стану війни, загальної або часткової мобілізації, введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або окремих її місцевостях, оголошення в разі потреби окремих місцевостей України зонами надзвичайної екологічної ситуації;

— невідкладних заходів із розв'язання кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України;

2) координує виконання прийнятих Радою національної безпеки і оборони України рішень, введених в дію указами

¹ Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141).

Президента України, і здійснює поточний контроль діяльності органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони, подає Президентові України відповідні висновки та пропозиції;

4) ініціює розроблення нормативних актів та документів з питань національної безпеки і оборони, узагальнює практику їх застосування та результати перевірок їх виконання;

5) координує і контролює переведення центральних і місцевих органів виконавчої влади, а також економіки країни на роботу в умовах воєнного чи надзвичайного стану;

6) координує і контролює діяльність органів місцевого самоврядування в межах наданих повноважень під час введення воєнного чи надзвичайного стану;

7) координує та контролює діяльність органів виконавчої влади по відбиттю збройної агресії, організації захисту населення та забезпеченню його життєдіяльності, охороні життя, здоров'я, конституційних прав, свобод і законних інтересів громадян, підтриманню громадського порядку в умовах воєнного та надзвичайного стану та при виникненні кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України;

8) координує і контролює діяльність органів виконавчої влади з протидії корупції, забезпечення громадської безпеки та боротьби із злочинністю з питань національної безпеки і оборони¹.

4. КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ є вищим органом у системі органів виконавчої влади, відповідальний перед Президентом України і Верховною Радою України, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України у межах, передбачених Конституцією.

Кабінет Міністрів України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України.

Кабінет Міністрів України:

— забезпечує державний суверенітет і економічну самостійність України, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Конституції і законів України, актів Президента України;

— забезпечує реалізацію стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору;

— вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина;

— забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; політики у сферах праці й зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування;

— розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку України;

— забезпечує рівні умови розвитку всіх форм власності; здійснює управління об'єктами державної власності відповідно до закону;

— розробляє проект закону про Державний бюджет України і забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою України Державного бюджету України, подає Верховній Раді України звіт про його виконання;

— здійснює заходи щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю;

— організовує і забезпечує здійснення зовнішньоекономічної діяльності України, митної справи;

МІСЦЕВІ ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ на відповідній території забезпечують:

— виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля, а в місцях компактного проживання корінних народів і національ-

¹ Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 35, ст. 237).

них меншин — також програм їх національно-культурного розвитку;

— реалізацію інших наданих державою, а також делегованих відповідними радами повноважень¹.

5. ПРАВОСУДДЯ в Україні здійснюють виключно суди.

Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються.

В Україні діє Вища рада правосуддя та адвокатура, які мають свою компетенцію².

Таким чином, як було зазначено вище, безпека держави, як системи політичної влади в Україні залежить від її політичної, економічної, наукової та науково-технологічної складових, які є фундаментом інноваційної політики України.

Тобто, якщо державна безпека — це безпека:

— державно-політичного, конституційно легітимізованого політичного ладу держави від змін його неконституційним шляхом;

— державотворення і конструктивної політики задля стабільності суспільства;

— політичного суверенітету;

— територіальної цілісності України і недоторканності її кордонів;

— інститутів державної влади;

— національно-державних інтересів у сфері економіки, задля ефективної реалізації соціального призначення держави — забезпечення подальшого розвитку особи, суспільства та самої держави, то зазначені результати повинні досягатися, як мінімум, перерахованими органами влади та управління. Однак, їх компетенцію доцільно було б систематизувати, навіть у Конституції України та ряді інших законів конституційного характеру, а не викладати популярною серед політиків і політиканів мовою. Конституція написана для людей, тим паче суть її складають норми прямої дії, які

повинні бути зрозумілими пересічним громадянам України.

Досягнення зазначених результатів може бути забезпеченим тільки безпосередньо спрямованими та опосередкованими, гласними та негласними формами, методами та заходами, які відповідатимуть діючим правовим режимам у державі!!!

Останні також повинні бути систематизованими на законодавчому рівні для кожного органу влади та управління України, починаючи з Верховної Ради і закінчуючи місцевими органами влади та недержавними організаціями.

Як видно з викладеного, компетенція вищих органів влади та управління України з питань забезпечення державної безпеки в Конституції та законах викладена еkleктично. Тому ми вважаємо за необхідне спробувати систематизувати їх права та обов'язки, враховуючи правові режими життєдіяльності суспільства: воєнний стан, надзвичайний стан та інші.

ТОБТО, ВИКЛАДЕНІ ВИЩЕ ПОВНОВАЖЕННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ, ПРЕЗИДЕНТА, РНБО ТА СУДОВОЇ ГІЛКИ ВЛАДИ МОЖУТЬ БУТИ СИСТЕМАТИЗОВАНІ НАСТУПНИМ ЧИНОМ:

1. ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ — єдиний орган законодавчої влади в Україні, який призваний **боронити суверенітет і незалежність України, дбати про благо Вітчизни і добробут Українського народу шляхом прийняття законів та інших нормативно-правових актів обов'язкових до виконання всіма органами влади та управління України.**

Повноваженнями Верховної Ради України у політичній, воєнній, економічній та судовій сферах є питання:

1. Політична сфера:

— основ національної безпеки;

— засад внутрішньої і зовнішньої політики;

— згоди на обов'язковість міжнародних договорів України та денонсація міжнародних договорів України;

¹ Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141).

² Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141).

— організації діяльності органів виконавчої влади;

— основ державної служби, державної статистики та інформатики;

— правового режиму державного кордону;

— контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України;

— прийняття рішення щодо Програми діяльності Кабінету Міністрів України;

— відповідальності Кабінету Міністрів України та прийняти резолюції недовіри Кабінету Міністрів України;

— територіального устрою України;

— заслуховування щорічних та позачергових послань Президента України про внутрішнє і зовнішнє становище України;

— парламентського контролю.

2. Воєнна сфера:

— оголошення за поданням Президента України стану війни і укладення миру;

— схвалення рішення Президента України про використання Збройних Сил України та інших військових формувань у разі збройної агресії проти України;

— організації Збройних Сил України;

— порядку допуску та умов перебування підрозділів збройних сил інших держав на території України;

— порядку направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав;

— затвердження указів Президента про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію;

— правовий режим воєнного стану.

3. Економічна сфера:

— основ зовнішньоекономічної діяльності та митної справи;

— засади формування Державного бюджету України і бюджетної система України;

— засади використання природних ресурсів, виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу, освоєння космічного простору, організа-

ції та експлуатації енергосистем, транспорту і зв'язку;

— засади створення і функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційного ринків;

— затвердження Державного бюджету України та внесення змін до нього, контроль за виконанням Державного бюджету України, прийняття рішення щодо звіту про його виконання;

— затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля;

— затвердження переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, визначення правових засад вилучення об'єктів права приватної власності;

— порядок випуску та обігу державних цінних паперів, їх види і типи;

— порядок утворення і погашення державного внутрішнього і зовнішнього боргу;

— правовий режим власності;

— система оподаткування, податки і збори;

— статус національної валюти, а також статус іноземних валют на території України;

— затвердження указів Президента про оголошення окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації;

— правовий режим надзвичайного стану;

— правовий режим зон надзвичайної екологічної ситуації.

4. Сфера правосуддя:

— засад забезпечення громадського порядку;

— засад організації та діяльності адвокатури;

— засад судової експертизи;

— засад організації і діяльності прокуратури, нотаріату, органів досудового розслідування, органів і установ виконання покарань;

— порядку виконання судових рішень;

— судоустрою, судочинства та статусу суддів;

2. ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ є главою держави і виступає від її імені, є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина, є гарантом реалізації стратегічного курсу держави.

Повноваженнями Президента України у політичній, військовій, економічній та судовій сферах є питання:

1. Політична сфера:

- національної безпеки;
- захищеність державного суверенітету, державної незалежності і правонаступництва держави від реальних та потенційних загроз;
- захищеність територіальної цілісності від реальних та потенційних загроз;
- захищеність демократичного конституційного ладу від реальних та потенційних загроз;
- керівництва у сфері безпеки держави;
- представництва держави в міжнародних відносинах;
- керівництва зовнішньополітичною діяльністю держави, ведення переговорів та укладення міжнародних договорів;
- подання про призначення Верховною Радою України Прем'єр-міністра, Міністра оборони, Голови Служби безпеки та Міністра закордонних справ України;
- призначення та звільнення з посад половини складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення;
- головування у Раді національної безпеки і оборони України;
- ветовання прийнятих Верховною Радою України законів (крім законів про внесення змін до Конституції України) з наступним поверненням їх на повторний розгляд Верховної Ради України;

— видання указів і розпоряджень, які є обов'язковими до виконання на території України.

2. Військова сфера:

- Головнокомандування Збройних Сил України;

- призначення та звільнення з посад вищого командування Збройних Сил України та інших військових формувань;

- керівництва у сфері оборони держави;

- внесення до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни та у разі збройної агресії проти України прийняття рішення про використання Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань;

- про загальну або часткову мобілізацію та введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях у разі загрози нападу, небезпеки державній незалежності України.

3. Економічна сфера:

- призначення та звільнення з посад половини складу Ради Національного банку України;

- призначення та звільнення з посад голів державних адміністрацій;

- зупинення дії актів Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності цій Конституції з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності.

4. Сфера правосуддя:

- призначення та звільнення з посади за згодою Верховної Ради України Генерального прокурора;

- призначає на посади третину складу Конституційного Суду України;

- призначення та звільнення з посад суддів.

3. РАДА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ є координаційним органом при Президенті України, яка координує і контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони.

Повноваженнями РНБО України у політичній, військовій, економічній та судовій сферах є питання:

1. Політична сфера:

- розробка та розгляд на засіданнях питань, які належать до сфери державної безпеки та надання пропозицій Президенті України;

— виконання прийнятих Радою національної безпеки і оборони України рішень, введених в дію указами Президента України;

— здійснення поточного контролю та координації за діяльністю органів виконавчої влади в умовах воєнного або надзвичайного стану та при виникненні кризових ситуацій, що загрожують державній безпеці України, подання Президентові України відповідних висновків та пропозицій;

— ініціація розробки нормативних актів та документів з питань державної безпеки, узагальнення практики їх застосування та результатів перевірок їх виконання;

— внесення пропозиції Президентові України щодо реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики у сфері державної безпеки;

— визначення стратегічних національних інтересів України, концептуальних напрямів забезпечення державної безпеки у політичній, економічній, соціальній, воєнній, науково-технологічній, екологічній, інформаційній та інших сферах;

— формування проектів державних програм, доктрин, законів України, указів Президента України, директив Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України, міжнародних договорів, інших нормативних актів та документів з питань державної безпеки;

— удосконалення системи забезпечення державної безпеки, утворення, реорганізації та ліквідації органів влади у сфері національної безпеки;

— розробки та впровадження системи невідкладних заходів із розв'язання кризових ситуацій, що загрожують державній безпеці України.

2. Воєнна сфера:

— координації та контролю діяльності органів влади по відбиттю збройної агресії, організації захисту населення та забезпеченню його життєдіяльності, охороні життя, здоров'я, конституційних прав, свобод і законних інтересів громадян, підтриманню громадського порядку в умовах воєнного та надзвичайного ста-

ну та при виникненні кризових ситуацій, що загрожують державній безпеці України;

— координації та контролю діяльності органів виконавчої влади у сфері оборони в умовах воєнного або надзвичайного стану та при виникненні кризових ситуацій, що загрожують державній безпеці України;

— координації та контролю переведення центральних і місцевих органів виконавчої влади, а також економіки країни на роботу в умовах воєнного чи надзвичайного стану;

— координації та контролю діяльності органів місцевого самоврядування в межах наданих повноважень під час введення воєнного чи надзвичайного стану.

3. Економічна сфера:

— координації та контролю діяльності органів виконавчої влади у сфері державної безпеки у мирний час;

— законодавства про Державний бюджет України та пропозицій до Бюджетної декларації по статтях, пов'язаних із забезпеченням державної безпеки;

— матеріального, фінансового, кадрового, організаційного та іншого забезпечення виконання заходів з питань державної безпеки;

— розробки, реалізації та контролю заходів політичного, економічного, соціального, воєнного, науково-технологічного, екологічного, інформаційного та іншого характеру відповідно до масштабу потенційних та реальних загроз національним інтересам України у сфері забезпечення державної безпеки;

— координації та контролю діяльності органів виконавчої влади з протидії корупції;

— оголошення стану війни, загальної або часткової мобілізації, введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або окремих її місцевостях, оголошення в разі потреби окремих місцевостей України зонами надзвичайної екологічної ситуації.

4. Сфера правосуддя:

— координує і контролює діяльність органів виконавчої влади з протидії корупції, забезпечення громадської безпеки та боротьби із злочинністю.

4. КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ є вищим органом у системі виконавчої влади, відповідальний перед Президентом України і Верховною Радою України, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України.

Кабінет Міністрів України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, виконує постанови Верховної Ради України та укази Президента України відповідно до правового режиму у державі.

Повноваженнями Кабінету Міністрів України у політичній, військовій, економічній та судовій сферах є питання:

1. Політична сфера:

— забезпечення державного суверенітету і економічної самостійності України, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Конституції і законів України, актів Президента України;

— забезпечення реалізації стратегічного курсу держави;

— вжиття заходів із забезпечення прав і свобод людини і громадянина.

2. Військова сфера:

— здійснення заходів щодо забезпечення обороноздатності і державної безпеки України.

3. Економічна сфера:

— розробки проекту закону про Державний бюджет України і забезпечення виконання Державного бюджету України та подання Верховній Раді України звіту про його виконання;

— організація і забезпечення зовнішньоекономічної діяльності України, митної справи;

— розробки і здійснення загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку України;

— забезпечення проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики;

— забезпечення проведення політики у сферах праці й зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування;

— забезпечення рівних умов розвитку всіх форм власності;

— здійснення управління об'єктами державної власності.

4. Сфера правосуддя:

— здійснення заходів з забезпечення громадського порядку, боротьби зі злочинністю;

— здійснення заходів щодо забезпечення державної безпеки України.

МІСЦЕВІ ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ на відповідній території забезпечують:

— виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля, а в місцях компактного проживання корінних народів і національних меншин — також програм їх національно-культурного розвитку;

— реалізацію інших наданих державою, а також делегованих відповідними радами повноважень.

5. ПРАВОСУДДЯ в Україні здійснюють виключно суди.

Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускається.

В Україні діє Вища рада правосуддя та адвокатура, які мають свою компетенцію.

Зазначені вище тези мають бути втіленими в доктрини, концепції, стратегії та програми діяльності органів влади та управління.

Тобто, теза, що державна безпека — це безпека: державно-політичного, конституційно легітимізованого політичного ладу держави від змін його неконституційним шляхом; державотворення і конструктивної політики задля стабільності суспільства; політичного суверенітету; територіальної цілісності України і недоторканності її кордонів; інститутів державної влади; національно-державних інтересів у сфері економіки задля ефективної реалізації соціального призначення держави — забезпечення подальшого розвитку особи, суспільства та самої держави знаходить своє підтвердження.

Ефективна реалізація соціального призначення органів влади та управління (якісні показники зазначених безпек мають бути викладені та закріплені у нормативно-правових актах) визначеними законодавством формами та методами, силами і засобами із забезпечення подальшого розвитку особи, суспільства та самої держави в умовах конкретних правових режимів у політичній, економічній, військовій, науково-технологічній та інших важливих сферах діяльності суспільства залежить від чіткого розмежування компетенції останніх.

Тобто, безпеку держави у сучасних умовах розвитку українського суспільства забезпечує не лише Служба безпеки України, як то зазначено в законодавстві, а й інші органи влади та управління від яких вона напряму залежить: Верховна Рада, Президент, РНБО та суди України, Міністерство Оборони, Міністерство внутрішніх

справ, Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України; Міністерство енергетики та захисту довкілля України; Міністерство закордонних справ України; Міністерство фінансів України; Міністерство юстиції України; Державна податкова служба України; Державна служба України з етнополітики та свободи совісті; Державна митна служба України; Державна служба геології та надр України; Державна служба України з надзвичайних ситуацій; Державна служба фінансового моніторингу України; Державна служба експортного контролю України; Державна фіскальна служба України та практично всі інші державні інституції.

Однак їх діяльності у даному напрямі властиві свої специфічні ознаки, які потрібно виокремити та закріпити в нормах права.

Список використаної літератури

1. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141).
2. Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 35, ст. 237).

Гордиенко С. Г. Полномочия государственных органов в обеспечении безопасности государства и направления их совершенствования.

В работе рассматриваются и систематизируются полномочия Верховной Рады Украины, Президента Украины, Совета национальной безопасности Украины, Кабинета Министров Украины, местных органов власти и органов правосудия в условиях современности и осуществляется попытка их совершенствования путем систематизации норм законодательства в политической, военной, экономической сферах и сфере правосудия. Определяется, что безопасность государства в современных условиях развития украинского общества обеспечивает не только Служба безопасности Украины, как указано в законодательстве, но и другие органы власти и управления от которых она напрямую зависит: Верховная Рада, Президент, СНБО и суды Украины, Министерство Оборони, Министерство внутренних дел, Министерство развития экономики, торговли и сельского хозяйства Украины; Министерство энергетики и защиты окружающей среды Украины; Министерство иностранных дел Украины; Министерство финансов Украины; Министерство юстиции Украины; Государственная налоговая служба Украины; Государственная служба Украины по этнополитики и свободы совести; Государственная таможенная служба Украины; Государственная служба геологии и недр Украины; Государственная служба Украины по чрезвычайным ситуациям; Государственная служба финансового мониторинга Украины; Государственная служба экспортного контроля Украины; Государственная фискальная служба Украины и практически все другие государственные учреждения.

Однако их деятельности в данном направлении присущи свои специфические признаки, которые нужно выделить и закрепить в нормах права.

Ключевые слова: *полномочия, Верховная Рада Украины, Президент Украины, Совет национальной безопасности Украины, Кабинет Министров Украины, местные органы власти и органы правосудия, Конституция Украины, Закон Украины «О Совете национальной безопасности и обороны Украины».*

Hordiienko S. H. Powers of government agencies in ensuring the security of the state and directions of their improvement.

The paper considers and systematizes the powers of the Verkhovna Rada of Ukraine, the President of Ukraine, the National Security Council of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, local authorities and the judiciary in modern conditions and attempts to improve them by systematizing legislation in the political, military, economic and judicial spheres.

It is determined that the security of the state in the modern conditions of development of Ukrainian society is ensured not only by the Security Service of Ukraine, as stated in the legislation, but also by other authorities and management on which it directly depends: Verkhovna Rada, President, National Security and Defense Council, Ministry of Internal Affairs, Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine; Ministry of Energy and Environmental Protection of Ukraine; Ministry of Foreign Affairs of Ukraine; Ministry of Finance of Ukraine; Ministry of Justice of Ukraine; State Tax Service of Ukraine; State Service of Ukraine for Ethnopolitics and Freedom of Conscience; State Customs Service of Ukraine; State Service of Geology and Subsoil of Ukraine; State Service of Ukraine for Emergencies; State Financial Monitoring Service of Ukraine; State Export Control Service of Ukraine; The State Fiscal Service of Ukraine and almost all other state institutions.

However, their activities in this direction have their own specific features that need to be identified and enshrined in law.

Key words: *powers, Verkhovna Rada of Ukraine, President of Ukraine, National Security Council of Ukraine, Cabinet of Ministers of Ukraine, local authorities and judicial bodies, Constitution of Ukraine, Law of Ukraine «On the National Security and Defense Council of Ukraine».*